

K o n S t e r n a

neperiodicky vydávaný zpravodaj ZO ČSOP „Rybák“ Svitavy

zaměřený na ochranářské a ornitologické dění

číslo 10, únor 2002

Obsah:

Slovo úvodem.

Zprávy výboru.

Navrhujeme, vyjadřujeme se,...

Bleskovky.

Z činnosti ZO.

Exkurze do Prahy za zimujícím ptactvem.

Mapování hnízdišť kavek obecných v Poličce.

Volná křídla Opatovským volavkám.

Výsledky mapování labutí velkých v okrese Svitavy.

Naše účast v projektech ÚVR ČSOP.

Bude se konat.

Zprávy z úřadů.

MOPíci nás informují.

Všimli jsme si.

Obnovená naučná stezka „K pramenům řeky Svitavy“.

Zážitky a postřehy z terénu.

Výskyt brkoslavů ve Svitavách v roce 2001.

Tři noci samoty.

„Rok netopýrů“ ve Svitavách.

Ptactvo mé duši nejbližší.

Na cestách.

Ornitologické střípky z Finska.

„Hurá“ za ptáky do Maďarska.

Zoologická pozorování.

(Právo na tiskové a jazykové chyby vyhrazeno).

Slovo úvodem.

Po jistě dlouhé době můžete „zabodnout“ své vyhladovělé oči do 10. čísla KonSterny. Příčina ročního půstu je prostá. Během loňského roku (hlavně o letních prázdninách) jsem byl plně zaměstnán spisováním a tvorbou materiálů pro obnovu svitavské naučné stezky „K pramenům řeky Svitavy“ a příspěvkem „Fauna Moravskotřebovska a Svitavska“, který bude součástí Vlastivědy Moravské (vyjde snad už v tomto roce).

Vydání tohoto (a snad i dalších) čísel KonSterny však hlavně ovlivnil můj dlouho očekávaný a plánovaný nákup PC, které mohu obsluhovat v pozdních večerních hodinách pěkně v teple domova.

Za dobu 1 roku se pochopitelně stalo mnoho nových, zajímavých i významných událostí, o které se chceme podělit s čitateli našeho zpravodaje. Proto také větší rozsah. Přesto jsme třeba v zoologických pozorováních museli vybírat skutečně ta snad nejzajímavější. Pečlivým čtenářům asi neuniklo, že přidáváme nové rubriky „Navrhujeme, vyjadřujeme se,...“ a „MOPíci nás informují“. Ve druhé jmenované se však nezobrazuje všechna pestrá práce, kterou Marián s Petrou v Opatově při výchově mladých ochránců přírody odvádějí. Pouze v tomto čísle se nesečkáte s rubrikou „Čteme za vás“, na kterou nezbylo tentokrát místo.

Myslím si, že 10. číslo KonSterny je v podstatě dobrým materiálem, který lze také využít jako určitou „roční zprávu o naší činnosti“ a také o tom, co se na Svitavsku děje.

Touto cestou také vítám nové čitatele KonSterny, kterým dáváme nabídku zdarma číst, využívat i rozšiřovat naše poznatky, zkušenosti a výsledky.

I všem ostatním přeji v roce 2002 nejen to, co si lidé obvykle přeji ke spokojenému životu, ale také to, aby v přírodě a krajině nacházeli mnoho radosti, inspirace a poznatků, které lze využít při uctivém chování k našemu společnému prostředí.

Jiří Mach

Zprávy výboru.

° Městské zastupitelstvo města Svitav kladně vyřídilo naši žádost o poskytnutí finanční dotace 10.000,-Kč na naši činnost v roce 2001.

° Moravský ornitologický spolek v P řerově nám zaslal počítačový program AVES 2000, který nám má sloužit k lepšímu zpracovávání a uchovávání ornitologických pozorování. Programem jsme ale nadšeni nebyli. Také nám zaslali 30 ks samolepících siluet dravce poštolky. Vylepování na prosklené plochy začalo, ale stále je dost samolepek k dispozici !

° Prosáky k nám informace, ze kterých můžeme odvozovat, že některý z čitateľů (což nemusí být odběratel) našeho zpravodaje, patrně poskytuje Rybářství Litomyšl informace o tom, jak a co o nich na stránkách KonSterny píšeme.

S klidným svědomím tak může dotyčný činit dál, protože pod vlivem stále čerstvějších zkušeností s touto organizací, jen těžko můžeme na ni (lépe řečeno na její představitele) měnit náš zřejmě nezvratitelný (možná bohužel) názor.

° Informace členům ZO i zájemcům o naše akce, se nejrychleji a nejčastěji dostávají prostřednictvím e-mailové pošty. Pokud nejste ještě takto informováni a chcete využít této služby, předejte své adresy J.Machovi (ma@gy.svitavy.cz).

° Po čátkem roku 2002 jsme opět podali žádost městskému zastupitelstvu města Svitavy, ve které jsme žádali o poskytnutí částky 10.000,- Kč na činnost naší organizace.

° 18. ledna se v u čebně biologie Gymnázia Svitavy konala členská výroční schůze naší ZO, které se zúčastnilo 8 členů a 6 MOPíků. Hostem byl p. Sopoušek, který nám přivezl videokazetu se záběry z jeho pobytu v Maroku v roce 1994. F. Jetmar promítal diapozitivy z naší loňské letní cesty do Maďarska a také z okolí Opatova.

Hlavním posláním schůzky bylo hodnocení činnosti v roce 2001 a předložení plánu našich aktivit v roce letošním. Hodnocení práce MOPíků přednesla P.Chlupová. O hospodaření hovořil M.Janoušek. Shrnutí práce roku 2001 pak vykonal J.Mach. Plán činnosti na rok 2002 (uveden v rubrice „Bude se konat“) byl doplněn o plodné výsledky debaty u piva po ukončení schůze, kde jsme alespoň trochu

vyzpořídali Dušana Romportla, který se nám vrátil ze svého půlročního pobytu v Severní a Střední Americe.

° Členům, kteří dosud nezaplatili členské příspěvky, připomínáme, ať tak udělají nejlépe co nejdříve !

Navrhujeme, vyjadřujeme se,...

° J.Mach předal RŽP OkÚ SY naše vyjádření v výstavbě poldru v Moravském Lačnově, ve kterém požadoval vybudování „polosuché“ nádrže. Později referát rozhodl o tom, že poldr bude „suchý“, neboť na ploše poldru je zájem o zemědělské hospodaření.

° Koncem ledna podal za naši ZO J.Mach návrh na ob novu jednání o vytvoření hnízdních podmínek pro břehule říční ve svitavské pískovně. A.Cedzo přislíbil jednání na jaře roku 2002. Dále navrhl registraci požární nádrže v Borové-Sv.Kateřině, kde se vyskytuje čolek horský a čolek velký, za významný krajinný prvek. A.Cedzo raději navrhl pouze osobně promluvit se zástupci obecního úřadu, kteří v době rozmnožování nádrž vypouštějí k čištění.

Dále J.Mach navrhl vyhlásit luční a polní plochy při nivě přítoku do Lánského rybníka ve Svitavách rovněž za významný krajinný prvek s výskytem např. hnízdicího strnada lučního, bramborníčka hnědého a dalších druhů. Na jaře pak byla zahájen proces registrace, který však do dnešního dne nikterak nepokročil !

° M.Polák a M.Janoušek se za ZO vyjadřovali ve správním řízení k silničnímu obchvatu obce Opatov. Především upozorňovali na nutnost jiného řešení-přemostění údolí, kde se vyskytuje chráněná lilie zlatohlavá.

° J.Mach znovu vyjádřil nesouhlas s aplikací kejdy do Dolního rybníka ve Svitavách ve správním řízení, které zahájil KÚ Pardubice na podnět ČIŽP Brno, která napadá rozhodnutí RŽP OkÚ SY , kterým se tato aplikace legalizuje. Bohužel KÚ řešil případ pouze s ohledem na právní aspekty a samotným problémem hnojení rybníků Rybářstvím Litomyšl s.r.o. se nezabývalo. Kontaktovali jsme ing. Ondru z brněnské inspekce, ale jak nám potvrdili některé osoby, podání podnětu ČIŽP bylo asi ryze osobního charakteru (vyřizování účtů), což dokumentuje i další (možná jen prozatímní?) nezáměr pana Ondry případ řešit.

° F.Jetmar a M.Janoušek se vyjadřovali při řízení na RŽP OkÚ SY z záměru obce Opatov, která chce odvodňovat lesní pozemky nad Novým rybníkem v oblasti Zádolka. S komplexní podstatou vyjádřili nesouhlas, protože se tím mj. zvyšuje riziko a charakter povodní, což je v přístupu obce paradox. Na druhé straně s některými kroky šlo souhlasit a byla připojena i řada našich vodohospodářských změn v tomto území.

° K záměru Rybářství Litomyšl vybudovat u Nového rybníka a u Hvězdy 2 nové rybníčky, se vyjadřovala skupina „opatovských“ ornitologů (Polák, Jetmar a Janoušek). Rybníček u Hvězdy by byl akceptovatelný a u Nového jen za určitých přísných podmínek.

° J.Mach a M.Janoušek se 12.7. zúčastnili územního řízení v obci Koclířov, kde má zájem pan Maňák z Blanska postavit velkou oboru pro chov především daňčí zvěře. Byli jsme se na lokalitách podívat a zjistili jsme poměrně četný výskyt volajících samců křepelky, ale hlavně minimálně také 2 volající samce chřástala polního ! Především to byl hlavní důvod našeho návrhu na zastavení řízení do doby, než bude lokalita důkladně ornitologicky prozkoumána a také zhodnocen vliv existence obory na zdejší prostředí.

° M.Janoušek, F. Jetmar a J.Mach se sešli s vedou cím odboru výstavby a územního plánování MěÚ Svitavy p. Čížkem, aby se informovali o situaci v projednávání návrhů plánované trasy rychlostní silnice č. 35, která bude procházet buď spíše okresem Ústí nad Orlicí nebo okresem Svitavy (dotčené by byly v jedné z variant obce Janov, Mikuleč, Opatovec, Opatov, Dětfichov, popř. Lačnov). Přestože jde pouze o návrhy, je již nyní jasné, že otázka realizace bude nejprve řešením politickým, ekonomickým a dopravně-loobistickým.

Přiznejme ještě, že dopravní propojení s oblastí Ostravska je především prioritou EU, kterou stále chce ministr Grégr řešit nesmyslným vybudováním plavebního kanálu Labe-Odra-Dunaj.

° J.Mach se za organizaci odvolal proti rozhodnutí Stavebního úřadu MěÚ v Bystrém, kterým se měla vystavět další nádrž v Jedlové u Poličky. Podle názoru J.Macha by poté došlo k dalšímu úbytku prostředí, kde se vyskytují vlhkomilné rostliny. Navíc úřad neposuzoval správně naše připomínky v řízení a dopustil se také některých procedurálních chyb, které při posuzování též shledal a potvrdil odvolávací orgán – referát regionálního rozvoje OkÚ SY. Odvolací řízení, vedené tímto referátem, se pak konalo 8. ledna 2002 v Jedlové. Ani zde nedošlo ke změnám stanovisek jednotlivých stran, a referát RR OkÚ rozhodl o potvrzení původního rozhodnutí Stavebního úřadu v Bystrém, který stavbu nádrže (0,3 ha) potvrdil. Naší jedinou „výhrou“ bylo snad jen to, že došlo k doplnění projektu o vybudování podmínek pro vznik litorálního pásma.

° M.Polák a M.Janoušek se za organizaci zúčastnili řízení k územnímu plánu obce Opatov. Především měli z jednání pozitivní názor na dobře zpracovaný plán a také přístup zpracovatele. Naším zájmem byly pochopitelně „ochranné“ připomínky k rybníkům Nový a Hvězda, k silničnímu obchvatu obce nebo k trase nadregionálního biokoridoru. Pomocnou ruku jsme pak nabídli při začlenění problematiky a zhodnocení zeleně obce. Dobrý postřeh měl Marián, když konstatoval, že přítomné zástupce Rybářství Litomyšl s.r.o. hájící své bohubilé ekonomické zájmy, zde skoro každý považoval za naprosté idioty (konečně také někdo jiný než my).

° M.Polák se negativně vyjádřil k uvažované existenci vysílače společnosti Radiomobil u Farského lesa v Opatově. Důvodem bylo především porušení krajinného rázu a skutečnost, že v blízkosti výstavby se nachází lokalita s výskytem lilie zlatohlavé. Naším požadavkem bylo předložení koncepce rozmístění těchto základů a posouzení Českého radiokomunikačního úřadu možnosti sdílení vysílače na jiném blízkém místě, kde již základna existuje.

Bleskovky.

° První lednový výskyt rehka domácího ve Svitavách zaznamenal J.Mach 7. ledna 2001.

° 2.února byl spatřen na Dolním rybníku bukač velký. Jde o potvrzení jednoho z mála výskytů na okrese v zimním období, a to především díky poměrně mírné zimě v roce 2001. Bukače na velmi krátkou vzdálenost pozoroval M.Janoušek a J.Mach, který bukače znovu na stejném místě viděl ještě koncem listopadu 2001.

° J.Mach umístil 8 samolepících siluet dravce na skleněné plochy v areálu 7.mateřské školy a svitavského gymnázia. O možnosti darovat zájemcům tyto siluety informoval pak v místních médiích.

° J.Mach a M.Janoušek se vyjadřovali k záměru ZO ČRS u Lánského rybníka. Místní rybáři zde chtěli pokácet některé keře a stromy. Sám Milan pak 31.března kontroloval zásah, jehož část jsme akceptovali. Nesouhlasili jsme hlavně s nesmyslnou redukcí olší v nivě meandrujícího potoka, který napájí rybníček.

° Rovněž exkluzivní bylo i sledování poměrně v ČR vzácně protahujících rybáků bahenních také na Dolním rybníku. Bylo to dokonce 3x (28.4. 1 ks, 4.5. 4 ks. A 24.5. 1 ks). Štěstí alespoň jednou pozorovat tyto elegantní ptáky měl M.Janoušek s Hankou Filipovou, S.Lešinger, pan Pěnička a pokaždé pak J.Mach.

° Od konce května až po konec srpna jsme měli možnost vidět dvojici (pravděpodobně ještě nedospělých jedinců) čápů bílých, kteří kromě odpočinku i snášeli hnízdní materiál na komín SD jednoty Na Červenici ve Svitavách, kam jsme v roce 1999 umísťovali pletený základ hnízda. Můžeme tedy s napětím očekávat přilet čápů na jaře letošního roku.

° Čtyři tabulky s upozorněním, že na Dolním rybníku nemají plavidla co dělat, vyvěsil J.Mach začátkem června. Docela rychle zmizely, což se dalo čekat. RŽP OkÚ SY stále (již 3 roky) nenachází peníze na zhotovení a instalaci oficiálních tabulek, které potvrzují rozhodnutí o omezení plaveb na rybnících Dolní a Nový i Hvězda u Opatova. Možná, že by pak domluva některým jedincům v loďkách (jak se to přihodilo J.Machovi na podzim loňského roku, kdy poprvé i vytáhl na jednoho drzého pitomečka svůj průkaz „Strážce přírody“) byla věrohodnější a účinnější.

° Čápi černí z hnízda poblíž Semanína vyvedli letos 3 mladé.

- 5. června se na nás obrátila občanka města Svitavy s dotazem, co s nehybným holubem na jejím balkoně. J.Mach kontaktoval jednoho z holubářů, který se měl o holuba postarat.
- V průběhu jara a léta kontroloval J.Mach a P.Dědič obsazenost ptačích budek v lesích „U Adama“ za svitavskými rybníky (30 sýkorníků). Přestože ještě nejsou k dispozici celkové výsledky, lze hodnotit obsazenost v první sezóně asi jako 30-ti%, přičemž zahnízdily především sýkory (modřinka, koňadra a uhelníček). Minimálně v jednom případě pak obsadil sýkorník i brhlík lesní.
- 4 plné pytle naplnili odpadky studenti svitavské ho gymnázia, kteří pod vedením J.Macha poklízeli u Dolního rybníka v rámci „Dne Země“.
- 28. dubna navštívila asi dvacítká zájemců při exkurzi v rámci „Dne země“ vybrané části CHKO Železné hory na Chrudimsku. Pod vedením průvodce jsme navštívili např. PP Kaštanka, PR Zubří, Polom a Oheb a také tisíc let starou lípu srdčitou v obci Klokočov. Za krásného jarního počasí jsme viděli několik zajímavých druhů rostlin i živočichů. Mezi jistě obdivovaná místa byla PR Polom, kde existují zachovalé pralesní bukové porosty.
- Ve 2. polovině června zhotovil a instaloval na své náklady pan Pavliš z Moravského Lačnova na již nepoužívaný sloup el. vedení koš, kde by mohl hnízdit čáp bílý. Reagoval tak na skutečnost, že mu čápi sedali na střechu.
- Při přestavbě opatovské vodní nádrže na poldr, využili minimálně tři páry kulíka říčního staveniště k hnízdění.
- 30. června pak J.Mach registruje po 2 letech znovuobsazení svitavské pískovny asi dvacítkou párů břehule říční.
- 18. července registruje J.Mach možná vůbec první hnízdění potápky roháče na r. Kmotr v Jedlové u Poličky (600 m n.m.).
- 27.7.2001 se zabil o dráty vysokého napětí v Opatově čáp bílý. Jednalo se pravděpodobně o mladého ptáka ve druhém roce života, snad mládě z loňského hnízdění.
- V období červenec - říjen zajišťuje M.Janoušek (spolu s pomocníky) pokosení vlhkých luk u Dolního a Lačnovského rybníka. Zejména louka u Dolního dává pěkně zabrat, protože tu kosení nikdo ještě nedělal. Snad ty litry potu k něčemu budou dobré. Uvidíme tuto sezónu. Připomínáme, že finance (a v případě OkÚ SY i výraznou organizační pomoc při „papírování“) poskytla Agentura ochrany přírody a krajiny a RŽP OkÚ Svitavy.
- 21.8. poslala Kroužkovací stanice NM v Praze vyho dnocené zpětné hlášení výskytu labutí velkých, které sledoval J.Mach 22.2. 2000 na Dolním rybníku ve Svitavách. Hlášení oznamovalo, že labuť (3 mláďata) kroužkoval 26.6.1999 A.Tuček z Velkých Opatovic u Jevíčka.
- Po více než 20-ti letech pozoroval M.Polák s MOPíky „Rybařiči“ z Opatova v lokalitě PP Pod skalou na Hřebečském hřbetu jeřábka lesního !
- M.Janoušek v Opatově a J.Mach ve Svitavách uspořádali pro zájemce další ročník Světového festivalu ptactva. Při terénních vycházkách k místním rybníkům se sešlo celkem 27 lidí. Zvlášť početná byla skupina v Opatově, kterou tvořilo 31 pozorovatelů z České a Moravské Třebové, Svitav i Poličky. Přestože žádný pořádný „špek“ tentokrát nepřiletěl, tak s pozorovanými druhy můžeme vyjádřit spokojenost. Méně už s faktem, že při vycházce k Dolnímu rybníku jsme museli trpět střílení do zdejších vodních ptáků, naštěstí ne moc účinného, což jsme hlasitě vyjadřovali potleskem už tolikrát zde zklamaným myslivcům.
- 13. října se v Pardubicích konalo setkání východočeských ornitologů, kteří si touto schůzkou nejen představovali zajímavosti z „jejich“ lokalit, ale především měli uctít památku zakladatele pobočky ČSO, pana dr. Obhlídala. Ve vystoupení nazvaném „Když za ptáky, tak na Svitavsko“ připravil M.Janoušek a J.Mach materiál o rybnících u Opatova a Svitav na připravené nástěnky. S diapositivy pak vystoupil J.Mach a M.Polák, který také promítl svoji významnější „prvotinu“ „Jaro v bažině“.

° 3.11.2001 pozoroval Ondra Kom ůrka, David Šimek a spol. 1 M tetřívka obecného u obce Křížánky v CHKO Žďárské vrchy.

° 11. listopadu se M.Janoušek a S.Lešinger podílel i na odvozu sovy pálené do Záchrané stanice pro živočichy ve Vendolí. Sova byla nalezena v Benátkách u Litomyšle, když se bohužel zatoulala do sudu s olejem. Pravděpodobně to byla také příčina jejího pozdějšího skonu. Zajímavostí nálezu bylo však především to, že sova měla kroužek ze severoněmecké ornitologické stanice !

° Povodí Labe a.s. plní sliby. Při čištění požeráku spodního dětřichovského poldru provedli slíbené zvětšení vodní hladiny z původní několikametrové jámy na projektovanou mělkou vodní plochu o rozměrech asi 15 x 20 metrů. Na nově zprovozněném horním dětřichovském poldru je vodní plocha ještě větší – zhruba 1 ha - a oba poldry tak mohou sloužit v zemědělsky intenzivně využívaném prostředí nejen jako protipovodňová ochrana, ale i jako útočiště pro organismy vázané na vodní prostředí, např. obojživelníky, hmyz a čásem snad i ptáky a savce. V chladném září nad hladinou lovily např. vlaštovky a na hrázi konipasi horští. Bohužel v případě horního opatovského poldru (vznikl navýšením hráze u stávající přehrady) nebyl dodržen náš požadavek z územního rozhodnutí na vytvoření pozvolného přechodu mezi vodní hladinou a břehem v místě u přítoku.

° V zimních měsících se v interiéru obchodního domu Billa ve Svitavách objevovali minimálně 2 vrabci domácí, kteří tu zřejmě dobrovolně nacházeli dostatek potravy a tepla.

° Poslední poměrně chladná a srážková zima nám „nadělila“ třeba pozorování až 40 hýlů obecných (12. a 14. ledna u Finančního úřadu) nebo skupin křivek obecných (obvykle 6-20 ex.) ve Svitavách.

Z činnosti ZO.

Exkurze do Prahy za zimujícím ptactvem.

V roce 2000 jsme se poprvé vydali společně do Prahy, kde na úseku řeky Vltavy od Podhoří po most Legií, sledujeme zde zimující druhy vodního ptactva. Smyslem těchto výletů je přiblížení ornitologie „nastupujícímu mládí“, ale i zpestřit si poměrně šedivé zimní dny a smutné pohledy na zamrzlé voní hladiny našich rybníků.

Loni v lednu (27.) jsme se tedy ve složení H.Filipová, M.Janoušek, F.Jetmar, J.Mach, 7 členů MOPÍků „Rybařiči“ a 3 studenti svitavského gymnázia poprvé o půl jedenácté zadívali do dalekohledů po Podhořím. Zjišťujeme solidní počty poláků chocholaček, přelety volavek popelavých, racků chechtavých a bouřních. O kousek dál u břehu hledají potravu především lysky a slípky. Kormoránů je tu tentokrát víc (asi 450-500) a sedí na již dosti od jejich trusu vybělených pobřežních stromech. Radost máme z docela pěkného počtu hoholů severních a především z dosti netradičního pozorování samce hvízdáka eurasijského. Typický kolorit vody blízkého Trójského ostrova dotvářejí ještě kachny divoké a poláci velcí.

Po přesunu po mostu do Stromovky (opět za „houpací“ zkoušky mostní konstrukce) se věnujeme i zdejším parkovým druhům. Docela nás překvapuje výskyt asi 160-ti holubů hřivnáčů, ale odborná literatura tento fakt v posledních letech potvrzuje. Dále pak Vltavu kontrolujeme od Švermova mostu, kde je již více labutí, kachen, lysek, poláků velkých nebo racků chechtavých. Přicházíme k Mánesovu mostu, kde se přibližujeme ke břehu a dochází na krmení a prohlídku s fotografování ptáků zblízka. Času už příliš mnoho není, a tak rychle proběhnout obchody a „hurá“ domů na zamrzlé a pusté rybníky.

Jiří Mach

Mapování hnízdišť kavek obecných v Poličce.

Hlavně proto, že kavka byla vyhlášena ČSO za „Ptáka roku“, ale třeba i proto, že jsem hledal téma práce pro Jakuba Macha z Poličky, jsme se rozhodli zmapovat „hnízdni“ situaci i v mém rodišti. 31.března jsme se sešli k 1.kontrolě, kdy mají kavky do hnízd nosit materiál. Po nezbytném poučení a pokynech se skupina mapovatelů (Jakub a David Machovi + Petr Mazal z Poličky, Standa Lešinger, Katka Kolářová a já) vydala do terénu.

Potvrdilo se, že nejvíce kavek hnízdí v oblasti sídliště za ZŠ T.G.Masaryka. Celkově 1.kontrola přinesla podezření na 80 pravděpodobně hnízdících párů a 14 možná hnízdících párů, což by mělo být o něco více než ve Svitavách. Mapování přineslo i úsměvnou příhodu, kterou jsem zažil, když mě oslovil malý klučina, jestli náhodou nejsem člen „čokohlídky“ firmy Orion, která vyhledává v oknech vyvěšené hvězdy (pamatujete na ně ?). Nepochopitelně už mladík mé informaci, že sleduji kavky, nevěnoval patřičnou pozornost a zcela zdrceně odešel. Snad mě neměl za příliš velkého „exota“.

Odpoledne jsme se s Katkou a Standou „odměnili“ velmi pěkným pozorováním zajímavých druhů (které jsem ani já, jako zdejší nejčastější návštěvník nikdy neviděl ! – viz. Zoologická pozorování) na rybnících v Jedlové.

Druhá kontrola proběhla 27. května a zúčastnil se jí pouze Jakub Mach a já. Obcházeli jsme již jen ty místa, kde jsme kavky registrovali při 1. kontrole. Nakonec jsme dospěli k závěru, za na území města hnízdí 48-85 párů kavek. A také to, že i v Poličce kavky lidem vadí, což mi potvrdil dr. Coufal z MěÚ Polička, kterému jsem předával výsledky a vysvětloval problematiku výskytu kavek, ale i jejich ochranu. Upozornil jsem hlavně na to, že povolení k zásahu do míst, kde kavky hnízdí, musí občané mít až z ministerstva.

Jiří Mach

Volná křídla Opatovským volavkám.

V polovině prosince mě kontaktoval pan Zdeněk Vermouzek, koordinátor programu České společnosti ornitologické „Volná křídla“ se žádostí o zaslání podrobností o rok starém případě zastřelení volavek na Opatovských rybnících. Do rukou se mu dostaly dokumentační fotografie od inspektora České inspekce životního prostředí Pavla Skřivana, o jejichž publikování současně projevil zájem. Vzhledem k tomu, že jsme o tomto případě dosud na stránkách KonSterny neinformovali, přidávám stručnou charakteristiku tohoto kriminálního činu jenž na podzim roku 2000 pobouřil širokou veřejnost.

Úterý 12.9. - nalézám na poli u Hvězdy **zastřelený exemplář volavky popelavé** s uřízlou horní částí zobáku.

Sobota 30.9., navečer – probíhá na Hvězdě hon na kachny

Neděle 1.10., dopoledne – během exkurze SFP nalézáme u Hvězdy **další zastřelenou volavku popelavou**, opět chybí horní část zobáku.

Pátek 13.10., odpoledne – na Hvězdě se zdržuje 20 ex. volavek popelavých a 3 ex. volavky bílé

Sobota 14.10., ráno – na Novém rybníce probíhá hon na kachny, honu se účastní pět členů mysliveckého sdružení v Opatově.

Sobota 14.10., okolo 14.00 hod. – nalézají chlapci z Opatova v rákosinách Nového rybníka **zastřelenou volavku bílou**, opět jí schází horní část zobáku.

Neděle 15.10., večer – mi přinášejí chlapci volavku bílou domů, navrch přidávají postřeleného holuba hřivnáče. Volavka bílá je v příloze č.III. vyhlášky ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb. zařazena do Seznamu zvláště chráněných živočichů do kategorie č. 2 Silně ohrožený druh, volavka popelavá je mimo plůdkové rybníčky celoročně hájená, proto kontaktuji Policii ČR ve Svitavách. Sepisuji trestní oznámení na neznámého pachatele, píši stížnost na Českou inspekci životního prostředí, Okresní úřad ve Svitavách a Obecní úřad v Opatově.

Pondělí 16.10., ráno – rozesílám všechny stížnosti, telefonicky kontaktuji inspektora ČIŽP Pavla Skřivana. Pan Josef Zelený ze Záchrané stanice volně žijících zvířat ve Vendolí si přijíždí pro postřeleného hřivnáče. Policie ČR ve Svitavách zahájila šetření. Policie si zpočátku evidentně neví rady jak v tomto případě postupovat, dosud nic podobného neřešila. Především neví co s jediným dosud existujícím důkazem – zastřelenou volavkou bílou.

Pondělí 16.10., odpoledne – Filip Jetmar přináší od Nového rybníka **další zastřelenou volavku**, tentokrát znovu popelavou, ovšem s kompletním zobákem. Pravděpodobně byla střelena předchozí večer a pachatel již v těžko dostupné části rybníka nestihl volavku do tmy dohledat. Pan Zelený si přijíždí pro obě volavky, které prozatím uloží do mrazáku. Pan Matouš z Opatova mi sděluje, že Rybářství Litomyšl s.r.o. nabízí za jeden volavčí zobák 100 Kč. Tuto informaci potvrdil starostovi Opatova jeden z pracovníků Rybářství. Informuji o případu místní tisk – Noviny Svitavska.

Následující dny – vychází článek a fotografie v Novinách Svitavska. Policie ČR pokračuje v šetření, případ začíná prošetřovat také ČIŽP. Zejména Policie začala na případu intenzivně pracovat. Vyšetřující policista potvrdil objednatele volavčích zobáků – Rybářství Litomyšl s.r.o. Stejně jako v jiných podobných případech scházejí svědci, nikdo nic neviděl, nikdo nic neslyšel, natožpak některý z myslivců. Střelba alespoň ustala.

Pondělí 13.11. – Policie odložila vyšetřování. Výsledek? Pachatel neznámý.

Čtvrtek 16.11. – ČIŽP potvrdila spáchání trestného činu pytláctví, porušení zákona č. 114/1992 Sb., pachatele však nezjistila.

Okresní úřad ve Svitavách a Obecní úřad v Opatově mi odpověď na stížnost dosud dluží. V zákonné lhůtě jednoho měsíce se jim to již určitě nepodaří.

11.12.2001 – mne kontaktoval Zdeněk Vermouzek, obratem jsem mu zaslal všechny informace, doplněné o starší událost, kdy jsme na Den ptactva 1.dubna 1991 našli káň lesní chycenou do želez u Psí kuchyně. Káň měla takřka amputované obě nohy. Zároveň jsem dal souhlas s volným použitím fotografií volavek k výchovným účelům.

Co ke všemu dodat? Toto vše jsou fakta, lecos o pachateli (pachatelích) všech těchto trestných činů se mi doneslo prostřednictvím tiché pošty, která na vesnici dosud funguje spolehlivě. Rozhodně se nejedná o nějaké cizí tajemné střelce, o kterých se původně uvažovalo. Dokonce jsou prý i svědci. Svědci bez svědomí a základních znaků morálky, protože kryjí pachatele. Je to stejné jako bych viděl souseda zavraždit svoji tchýni, ukrást jí milion, vše bych zapřel a pak bych usínal s klidným svědomím, jak jsem se zachoval správně, vždyť ta tchýně byla stejně potvora, takže jí to patřilo. Milý ostrostřelci s brokovnicí na rameni, pro mě jste obyčejní pytláci a vandalové, milý rybáři z Rybářství, vy zase objednavatelé trestného činu, dojemně si hrající na ochránce přírody (příroda = kapr). Na každého jednou dojde. K rybníkům to mám deset minut pěšky a příště přiložím k trestnému oznámení celou fotoreportáž. Boží mlýny melou pomalu, ale melou jistě.

Marián Polák

Výsledky mapování labutí velkých v okrese Svitavy.

V roce 2001 jsme podruhé (a naposledy v rámci celostátního průzkumu) mapovali výskyt labutí velkých na území okresu Svitavy. I tentokrát nám výsledky z Litomyšlska předal Lubor Urbánek a z Moravskotřebovska Kamil Sopoušek. Rybníky většiny Svitavska a celého Poličska jsem objížděl se Standou Lešingerem. (M. j. by mě zajímalo, kolik vodních ploch zkontrolovali v jiných okresech).

Přikládám souhrnné výsledky i z roku 2000 a lokality, kde v roce 2001 labutě úspěšně vyhnízily : Černý rybník u Opatovce, Dolní rybník ve Svitavách, rybníček v „dolním“ Hradci nad Svitavou, rybník Nohavica a Mlýnský u Třebařova a nádrž Smolná u Jevíčka.

Ještě jednou dík všem, kteří pomohli !!!

Počet kontrolovaných vodních ploch :	89
Počet vodních ploch s výskytem labutí :	17
Počet hnízdicích párů :	8
Počet mláďat :	37
Počet nehnízdicích jedinců :	18

Jednotlivé oblasti : Poličsko - 37 vodních ploch, 2 hn. páry (11 pull.), 4 další ex.

Svitavsko - 15, 3 (14 pull.), 3

Moravskotřebovsko - 25, 2 (9 pull.), 6

Jevíčsko - 4, 1 (4 pull.), 2

Litomyšlsko - 8, žádný hn. pár, 3

Souborné výsledky okresu Svitavy :

	2000	2001
Počet kontrolovaných vodních ploch	80	89
Počet vodních ploch s výskytem labutí	16	17
Počet hnízdicích párů	7	8

Počet mláďat v době mapování	26	37
Počet nehnízdících jedinců	22	18

Souborné výsledky jednotlivých oblastí okresu Svitavy :

	Svitavsko					Poličsko					Mor.třebovsko					Litomyšlsko					Jevíčko					
	0 0	1 1	2 2	3 3	4 4	0 0	1 1	2 2	3 3	4 4	0 0	1 1	2 2	3 3	4 4	0 0	1 1	2 2	3 3	4 4	0 0	1 1	2 2	3 3	4 4	
Počet kontrolovaných vodních ploch	1 5	1 5				2 4	3 7				2 6	2 5				1 2	8				3	4				
Počet vodních ploch s výskytem labutí	5	5				5	4				6	5				0	1				0	2				
Počet hnízdících párů labutí	3	3				2	2				2	2				0	0				0	1				
Počet mláďat v době mapování	1 0	1 4				5	1 1				1 1	9				0	0				0	4				
Počet nehnízdících jedinců	1 1	3				4	4				7	6				0	3				0	2				

Jiří Mach

Naše účast v projektech ÚVR ČSOP.

V roce 2001 se naše organizace poprvé (v roce 2000 jsem projekt podával jako fyzická osoba) zapojila hned do 3 projektů, které každoročně vyhlašuje Ústřední výkonná rada (ÚVR) ČSOP. Vlastní práce se zúčastnili 4 členové ZO a oddíl „Rybaříků“. Smyslem projektů není jen poskytnout ÚVR mapovací data o výskytu ptáků, praktická ochrana ptactva nebo výchovné působení na MOPíky, ale hlavním přínosem pro organizaci, je proplacení finančních prostředků od ÚVR, které bychom jinak museli čerpat z prostředků organizace (v loňském roce jsme tak v naší pokladně ušetřili téměř 2.000,- Kč, což není nezanedbatelná položka).

Od podání přihlášky do projektu až po konečné vyúčtování uběhne víc než půl roku. Po tuto dobu je to sice dost práce, která si vyžaduje určité úsilí a „papírování“, ale snad to „stojí za to“. Pokud připočteme například i dodání ptačích budek a částku 600,- za jejich vyvěšení, zvýší se tak ještě celkový přínos naší účasti v projektech. Uspěš ve výběrových řízeních není až takový problém, protože v projektech, do kterých jsme se my přihlašovali, se ucházelo 5 – 25 „základek“.

Projekt 1 : Mapování výskytu sov na Svitavsku a Poličsku (v rámci programu „Sledování a ochrana dravců a sov“) :

Předložili jsme pozorování našich členů za posledních 5 let. V roce 2001 jsme pak zaznamenali výskyt 5-ti druhů sov (kalous ušatý, výr velký, puštík obecný, sýc rousný a sova pálená) na 10-ti lokalitách v 9-ti mapovacích dnech.

Projekt 2 : Mapování výskytu ohrožených druhů ptáků zemědělské krajiny Svitavska a Poličska (v rámci programu „Ptáci zemědělské krajiny“) :

Předložili jsme pozorování 10-ti vybraných druhů v hnízdním období z asi 10-ti lokalit. Počet dnů, ze kterých pocházejí naše údaje se blíží číslu 40. Mapovali jsme nejen u rybníků v Opatově, Svitavách, Jedlové a Stašově, ale také v polích a loukách u Poličky, Moravského Lačnova nebo u Koclířova.

Projekt 3 : Vytváření budek v lesích u Opatova (v rámci programu „Ochrana biodiverzity v lesích“):

Tohoto projektu se zhostil oddíl „Rybařiči“ z Opatova, jehož členové vytvářeli v lesích za Černým rybníkem a v nedaleké lokalitě „U Antoníčka“ 15 sýkorníků, 10 rehkovníků a 5 šoupákovníků. Projekt byl realizován s lesní správou Svitavy Lesů ČR s.p., která zabezpečuje dodání ptačích budek, jejichž umístění je zaznamenáno do porostních map lesní správy.

Jiří Mach

Bude se konat.

Přinášíme určitý rámcový plán našich aktivit v tomto roce, který jistě může (podle aktuálního stavu, příležitostí a možností) doznat změn. V plánu není zahrnuto velké množství práce našich „Rybařičů“ – MOPíků z Opatova, které vede Marián Polák a Petra Chlupová.

Pokud vám schází časový rozvrh, tak nezapomínejte, protože vás budeme snad vždy a snad v čas o akcích informovat.

°Biomonitoring :

- projekty ÚVR ČSOP : Mapování sov na Svitavsku a Poličsku
Mapování ptáků zemědělské krajiny Svitavska a Poličska
- Mapování hnízdní populace kavky obecné v Poličce (pokračování)
- Mapování hnízdní populace racka chechtavého na Dolním rybníku
- Mapování hnízdních populací ptactva ČR
- Mapování poštolky obecné („Ptáka roku“ ČSO) ve Svitavách (popř. v Poličce)
- Sčítání vodního ptactva metodou dvou kontrol (včetně mapování hnízdicích labutí)
- Sledování a ochrana netopýrů ve Svitavách

°Exkurze :

- Významné ornitologické lokality ČR (po domluvě)
- Vybrané CHKO (v rámci „Dne Země“ Žďárské vrchy nebo Moravský kras)
- Exkurze po Hřebečském hřebeni (pod vedením p. Sopouška)
- a možná i opět nějaká zahraniční cesta ?

°Akce pro veřejnost :

- Vítání ptačího zpěvu (Opatov, Svitavy)
- Evropský festival ptactva (Opatov, Svitavy)
- „Den Země“ - vycházka k pramenům Svitavy po nové NS
- exkurze do vybrané CHKO
- Vycházka „Večer s netopýry“ (s echolokátorem a odborníkem)

°Praktická ochrana přírody :

- „kapsy pro sýkořice“ na Dolním rybníku ve Svitavách
- umístování berliček a budek
- siluety dravců na skleněné plochy (stále jich máme dost v zásobě)
- sekání prstnatcových luk (Lačnov a Nový rybník u Opatova)
- ochrana hnízdiště břehulí u Svitav
- vydání materiálu pro ZD o ochraně ptactva
- instalace hnízdní podložky pro orlovce říčního u Nového rybníka v Opatově

°Propagace :

- k 5. výročí organizace výroba letáčku (skládanky) a samolepky

Zprávy z úřadů.

Odbor výstavby a územního plánování MěÚ Svitavy :

- ° Vydal rozhodnutí o využití území pro zemník poldru č.4 u Dětrichova.
- ° 7. března zahájil a 21. března povolil odbor výsadbu stromů v lokalitě „Hájek“ u Schindlerova háje u Svitav. Proti tomu jsme neprotestovali, protože plocha dosud byla intenzivně zemědělsky využívána. Vysazeno má být snad už v tomto roce 16.450 stromků (především smrků, modřínů, javorů, jasanů a líp) na ploše 2,8 ha.
- ° Zahájil správní řízení o rekonstrukci malé vodní nádrže v Kamenné Horce. Plány projektanta byly velmi pěkné a „ekologicky rozumné“. 26.7. odbor plán povolil.
- ° Oznámil 21.6. zahájení správního územního řízení k vytvoření velké obory pro chovnou jelenovitou zvěř p. Maňáka z Blanska u obce Koclířov. Řízení bylo pro četné připomínky a nesrovnalosti později pozastaveno.

Stavební úřad MěÚ Bystré :

- ° Vydal rozhodnutí o plynofikaci obce Jedlová a výstavbě rybníka „Dolní“ v Jedlové.
- ° Oznámil zahájení územního řízení o výstavbě další vodní nádrže „Jedlová“ v Jedlové. Proti kladnému rozhodnutí jsme se odvolali k RRR OkÚ Svitavy.

Referát životního prostředí OkÚ Svitavy :

- ° vydal rozhodnutí o výstavbě poldru v Moravském Lačnově-Svitavách.
- ° Vydal povolení k užívání rybníků (nádrží) ve Stašově – rybník Březový pro chov raka říčního a nádrž „Jezírko“. Obě vodní plochy (tak jako řada dalších na jedlovsko-stašovské soustavě) jsou však po vybudování poměrně sterilní (co se výskytu ptáků týká).
- ° Provedl kolaudaci rybníků v Jedlové a Stašově, ve kterých má Rybářství Litomyšl s.r.o. k ušlechtilým účelům chovat raka říčního. Této kolaudace jsme se nezúčastnili.
- ° Nás přizval na kolaudaci poldru č.5 u Opatova.
- ° Oznámil zahájení vodoprávního řízení k výstavbě nádrže „Žabka“ ve Stašově. Přírodní poměry by se měly (podle posouzení J.Macha) na místě realizace zlepšit.
- ° Nás vyzval, abychom se vyjádřili k uvažované výstavbě dalšího vysílače (tentokrát společnosti Radiomobil) u Farského lesa u Opatova.

Referát regionálního rozvoje OkÚ Svitavy :

- ° Rozhodl o konání odvolacího řízení k výstavbě nádrže „Jedlová“ v Jedlové u Poličky, které se konalo 8.ledna 2002.

MOPíci nás informují.

(prostřednictvím M.Poláka a P.Chlupové)

Putovní tábor „Rychlebské hory 2001“

Ve dnech 23. – 26. 7 2001 se uskutečnil historicky první putovní tábor našeho oddílu Mladých ochránců přírody „Rybařící“ do nepříliš známého prostředí Rychlebských hor. Akce se zúčastnilo osm dětí z Opatova a dva vedoucí.

Přestože byl tábor poznamenán až katastrofální nepřízní počasí – tři dny trvajících přivalovými dešti a bouřkami – podařilo se nám navštívit většinu zajímavých lokalit v území, včetně nejvyšší hory pohoří – 1125 metrů vysokého Smrku. Dalšími zajímavostmi byly např.: kaňon Račího údolí, zřícenina hradu Rychleby, městečko Žulová, Vodopády Stříbrného potoka, Jeskyně Na Pomezí apod.

Rybařící si mohli mj. vyzkoušet týdenní pochod členitým terénem s veškerým vybavením na vlastních zádech, rozdělávání ohně v dešti, vaření na ohni, práci s mapou a především si ověřili vlastní psychickou a fyzickou odolnost v opuštěné přírodě.

Za zapůjčení stanů patří velký dík svitavské mládežnické organizaci TOM Zálesáci.

KLUBOVNA

Díky pochopení a ochotě Obecního úřadu v Opatově má náš oddíl konečně od začátku školního roku střechu nad hlavou. Při nepříznivém počasí se budeme scházet v prostorách bývalé knihovny. Obecnímu úřadu patří náš velký dík. Děkujeme i moravskotřebovským TOMíkům, kteří nám věnovali staré židle, členové našeho oddílu k nim přidali stoly, přinesené z domova.

ZE SCHŮZEK

Po letních prázdninách se opět scházíme každý pátek odpoledne v 15.30.hod. Program je znovu velmi pestrý, se zaměřením na praktickou ochranu přírody v okolí obce Opatov. Samozřejmě, že ne vše se nám zatím daří podle našich představ. Přijali jsme několik nových členů, několik jich naopak oddíl opustilo. Oddíl je rozdělen do družin, které mezi sebou soutěží v celoroční hře, každý jednotlivec navíc může složit určité vědomostní a dovednostní zkoušky z témat, kterým se ten který měsíc hlouběji věnujeme. Září tak patřilo především houbám, říjen stromům a listopad ptákům. Vyvěsili jsme dalších 30 budek různých typů, dodaných Lesy ČR, které společně s dalšími 20, vyvěšenými před rokem, budeme sledovat a udržovat. Prvních 20 budek – sýkorníků - je umístěno ve Farském lese a dalších třicet budek –sýkorníků, rehkovníků a šoupálovníků - je umístěno v okolí Černého rybníka a v lesích „U Antoníčka“. Dále jsme vysadili symbolickou alej mezi poli u Nového rybníka, umístili na louky a mezi pole dřevěné „berličky“ pro dravce, navštívili velmi zajímavou přednášku o houbách, pořádanou ZO ČSOP Česká Třebová, zúčastnili se Světového festivalu ptactva apod. Bohužel dlouho plánovanou několikadenní výpravu na Jižní Moravu jsme museli na poslední chvíli odvolat.

Velmi úspěšná byla brigáda na terénní značení hranice přírodní památky „Pod skalou“ u Nové Vsi, kterou si u nás objednal svitavský referát životního prostředí. Přírodní památka byla do té doby velmi špatně a nedostatečně označena pásovým značením, což se nám během jedné krásné listopadové neděle podařilo napravit a mimo jiné si tím přivydělat i nemalé finance, které jsme použili na lepší vybavení klubovny a činnost oddílu.

Jednu ze schůzek jsme věnovali návštěvě českotřebovského bazénu a s tím spojeného složení dalších zkoušek, zaměřených na plaveckou dovednost a vytrvalost, další stopám zvěře, jinou promítání diapositivů.

Rok 2001 jsme ukončili slavnostním vánočním setkáním, spojeným s rozdáváním ručně vyrobených dáreků, zvyky a hrami.

Všimli jsme si.

Obnovená naučná stezka „K pramenům řeky Svitavy“.

Ti dříve narození než je generace většiny naší členské základny, si jistě vzpomínají na podobu naučné stezky „K pramenům řeky Svitavy“, kterou v 80. letech ochránci přírody (pod vedením A.Cedza) vybudovali právě po trase, která byla oblíbenou již v meziválečném období 20. století. Pak se ale vybavení stezky neudržovalo a dlouho se nikdo k odpovědnosti za opravy nehlásil. „Zub času“ pracoval, a tak na počátku roku 2001 už ten, kdo trasu stezky procházel, našel jen poslední dvě informační tabule.

Iniciativu k obnově trasy NS začal vyvíjet už v roce 2000 odbor životního prostředí MěÚ ve Svitavách, se kterým jsem připravoval podklady pro žádost o finanční prostředky od Ministerstva životního prostředí. Žádost však tehdy vůbec nebyla (zřejmě pro formální chyby) posuzována. K obratu přispělo to, že město Svitavy získalo v posledních letech několik významných ocenění od EU za snahu a výsledky v oblasti naplňování legislativních změn ve prospěch životního prostředí ve Svitavách, a tak již v průběhu roku bylo jasné, že peníze se na opravu stezky najdou. Opět po podání projektu OŽP MěÚ SY se dárce 6080 EUR (kromě příspěvku MěÚ a OkÚ SY) stalo Regionální environmentální centrum pro země střední a východní Evropy se sídlem v Maďarsku, a vedoucí odboru p. Antoš mohl začít koordinovat práce.

Troufám si tvrdit, že zadání obnovy se velmi dobře zhostily všechny subjekty, které pocházely ze Svitav. Materiál a instalaci provedla truhlářská firma p. Bolcka, grafickou podobu (a velmi zdařilé ilustrace) připravil p. Sodomka z MS-studia a text i výběr ilustrovaných objektů jsem zajišťoval já. Organizačně přispěla i svitavská lesní správa Lesů ČR s.p.

Výsledkem obnovy je 9 informačních tabulí, u kterých by jste měli najít lavičky k posezení. Těch je nejvíc na prvním stanovišti u Dolního rybníka, které zdobí i pergoly a odpadkové koše. K NS byl vydán i letáček, který „průřezem“ seznamuje návštěvníky s hlavním obsahem stezky.

Slavnostní otevření NS bylo determinováno rozhodnutím REC, a tak trochu nešťastně vyšlo na 13. prosince. Především proto, že byl velký mráz, se nakonec dostavilo jen málo pozvaných účastníků, kteří pocházeli ze svitavských institucí.

Nemohu se na tomto místě nezmínit o určité „kauze“, kterou jsem vyvolal tím, že jsem si dovolil psát pravdu a své názory na některé negativní jevy, kterých se člověk dopouští na místní přírodě. Konkrétně Rybářství Litomyšl se domnívalo, že texty jsou proti nim útočné a nepravdivé, a začalo „tlačit“ na p. Antoše i starostu Koukala k tomu, aby některé pasáže byly přepracované. Nakonec já sám jsem vyvolal přímý střet o jednání nad tím, co se rybářům z Litomyšle nelíbí. Z toho jednání mi bylo ještě několik dní špatně od žaludku, a to nejen proto, že (na rozdíl ode mne) Rybářství nepředložilo jediný písemný důkaz o „svých“ pravdách, ale neuznalo jediný písemný odborný dokument, který potvrzoval má slova. Typický styl jednání toho „mocnářství“, které už je svým jednáním vyhlášené v celém kraji. Rybářství dokonce chtělo potírat některé biologické skutečnosti a zákony, o kterých asi neví vůbec nic. Bylo to velké slovičkaření a běda, když se někde v textu objevilo slovo rybí obsádka, hnojení rybníků nebo další slova, ze kterých by si návštěvník stezky jen mohl pomyslet na to, že Rybářství Litomyšl dělá něco špatně !

Sice jsme se na některých požadavcích Rybářství dohodli, ale jejich drzost neznala mezí, a přes můj nesouhlas byly nakonec některá slova nebo dokonce celé pasáže vypuštěny. A to nemluvím o tom, že tím došlo k nabourání koncepce stylu textů informačních tabulí, které se o vlivech na přírodu zmiňovaly většinou v obecné rovině. Postoj a rozhodování této „kauzy“ představiteli města nehodlám na tomto místě komentovat hlavně proto, že můj názor již znají.

Všechny zájemce o shlédnutí vskutku velmi pěkné NS zvu na dubnovou vycházku, kterou uspořádáme pro členy ZO i veřejnost. Přeji také stezce to, ať co nejdéle slouží, o což bychom se i my měli postarat drobnou občasnou údržbou jednotlivých stanovišť.

Jiří Mach

Zážitky a postřehy z terénu.

Výskyt brkoslavů ve Svitavách v roce 2001.

Snad každý zaregistroval v našich celorepublikových médiích, že v loňském roce došlo k výraznějšímu výskytu brkoslavů severních. (A to už něco musí být – pominu-li neodmyslitelné zprávy TV Nova „o zvířátkách“).

Někdo měl i to štěstí, že tyto krásné ptáky viděl osobně, třeba na zahradě při pojidání zásob nesklizených jablek nebo jiných plodech.

K mým očím a uším se dostalo několik pozorování i z území města Svitavy. Nejčastěji brkoslavy asi sledoval M. Janoušek, který je viděl v Moravském Lačnově (13. ledna 30 ks na jablkách, 28. ledna 25 ks na plodech kaliny a 25. února 12 ks opět na kalině). Já jsem je viděl vždy u Dolního rybníka (7. ledna 14 ks na kalině a 15. února při přeletu nad zahradami). Výskyt hlásila i Katka Kolářová, která asi 25 brkoslavů sledovala u kulturního „Bílého“ domu. Největší počet mi nahlásila S. Přikrylová, která jich odhadla asi 70 na své zahradě na Pražské ulici. Ten den i S. Lešinger na blízké Riegrově ulici registroval více než 30 brkoslavů. Poslední, také dost početnou a opozdilou skupinu (50 ks), viděl Milan Janoušek opět v Lačnově 14. dubna.

Přestože tentokrát nešlo o tak invazní výskyt jako na počátku 90. let minulého století, tak jsme pochopitelně rádi tyto severské (podle odborníků-kroužkovatelů nejčastěji finské) krasavce rádi u nás uvítali.

(Zájemcům doporučuji článek dr. Škopka a Formánka „Ptačí hosté ze severu“ v časopise Vesmír, číslo 12, rok 2000).

Jiří Mach

Tři noci samoty.

MOTTO:

I profesionální fotografové měli však v minulosti u výřích hnízd těžkosti, protože marně čekali v umně zbudovaných krytech na přilet starých k mlád'atům. Zatímco jeden nevydržel v opuštěnosti lesů samotu a noční napětí a z místa ujel, druhý zas čelil všem neznámým zvukům v naprosté tmě a několikrát odhadem zmáčkl spoušť při nepatrném šelestu nad sebou. Tak vznikla zatím jediná fotografie u nás v Československu, na níž je opravdový volně žijící výr u svého hnízda. Je však k němu už otočen zády. Jiné fotografie toho druhu jsou snímky výrů s ustříženými křídly, donesených k skalním nebo lesním hnízdům z voliér a klecí a jsou to tedy vlastně podvrhy, jež nemají s přesnou fotodokumentací nic společného.

(Ludvík Muhlstein: Kam pěšiny nevedou)

Výr velký obývá roztroušeně celé území České republiky. S oblibou hnízdí na skalách, v lomech, na příkrých stráních, pod kořeny vyvrácených stromů a občas i ve starých dravčích hnízdech. Mimo období rozmnožování, kdy se v noci samec ozývá hlubokým houkáním, žije velmi skrytě a jen málokterý člověk má tušení o jeho výskytu. Proto i mé informace o jeho rozšíření v okolí Opatova byly donedávna jen kusé a většinou z druhé ruky.

Koncem osmdesátých let byl údajně střelen při útoku na domácí husy u Nového rybníka. Před čtyřmi roky vyhnízdil na stráni v oplocence na Javornickém hřebeni a konečně 8.5. 1994 jsem ho spatřil ve dne na stromě v přírodní rezervaci Psí kuchyně. Informaci o hnízdění v opuštěném lomu u Opatova jsem bral jako nevěrohodnou, protože jsem lokalitu kontroloval a zdála se mi pro svoji snadnou dostupnost pro výry naprosto nevhodná. Takže nic.

Poslední roky jsem upřel pozornost k Přírodní rezervaci Psí kuchyně. Díky Filipovi Jetmarovi a jeho kazeťáku se zde výry podařilo opakovaně „vyhoukat“, ale pátrání po hnízdě na stráních a v opuštěných lomech bylo stále neúspěšné. Až 4.5.2000 se na mně usmálo štěstí. V euforii nad obsazeným hnízdem čápa černého jsem se přestal dívat jen pod nohy a zvedl oči vzhůru. Bingo! Výr pevně seděl ve výšce dvaceti metrů ve starém dravčím hnízdě. Vzhledem ke svým výškovým mdlobám jsem však od přímé kontroly hnízda upustil.

Ještě větší štěstí mi přálo jen o několik dní později. V lomu, který jsem označil za nevhodný pro výchovu výřích mlád'at, vyplašili chlapi z horolezeckého kroužku při slaňování samici od hnízda.

9.5.2000 užasle zírám na klubko šedivého chmýří, které při pozornějším zkoumání určuji jako tři až čtyři mláďata. Krčí se na malé opukové římse a kolem nich tlejí ježčí kůže, holubi peří a mrtvý potkan.

Okamžitě spřádám plány na vyfotografování starých ptáků s mláďaty, vědom si faktu, že výr je chráněný živočich. Zavolal jsem jednomu z nejzkušenějších fotografů ptáků Janu Rysovi a ten mi sdělil, že výři jsou „velmi tvrdí“ a že se nemusím obávat, že by je fotografování rušilo. Vše se tedy zdálo jednoduché a na úryvek z knihy Ludvíka Mühlsteina jsem si v tu chvíli nevzpomněl.

„Hnízdo“, vlastně jen holý kámen, leží na skalní římse a tak okolí je dosti stísněné. Abych na něj fotoaparát „viděl“, musel jsem postavit plátěný úkryt pouhé čtyři metry od mláďat. Doma zkouším spolupráci starého blesku s novým Nikonem - fungují bezvadně - a navečer vyrážím do lomu.

Propocený z tahání těžké výstroje, se zásobou jídla a pití u nohou, zahajuji ve 20.00 čekání. Úkryt je mi malý a tak se hrbím na nepříjemně tvrdé stoličce. Velmi zvolna se stmívá a ptáci kolem pomalu utichají. Minuty se vlečou a malé sovičky s houstnoucí tmou viditelně ožívají. V hledáčku už je sotva rozeznám a tak se modlím, abych si ještě za světla správně zaostřil. Již dvě hodiny sedím téměř bez hnutí. Staří ptáci se během té doby několikrát ozvali z nevelké vzdálenosti, na což mláďata odpovídala neurčitými skřeky. Ve chvíli, kdy má pozornost začíná ochabovat, se těsně nade mnou ozve: „Křach!“ Vzápětí hned vedle: „Bum!“ - skrz větve stromů dopadl asi půl metru od krytu nějaký obrovský „předmět“ a přestal se hýbat. Malým otvorem rozeznávám v měsíčním svitu soví siluetu, sedící na skalní římse asi metr od mých očí!

Soví let je opravdu naprosto bezhlučný a tak jsem tříkilového ptáka zaznamenal až na poslední chvíli při přistávacím manévru.

Snažím se zachovat chladnou hlavu a bez hnutí čekám co sova udělá. Zřejmě je poněkud rozčilená novou řídicí věží postavenou na jejím letišti. Po několika minutách se ale uklidnila a vyrazila pěšky k nedočkavým mláďatům. Při chůzi je mohutný výr velmi neohrabaný a jen taktak, že mi můj chatrný úkryt nezbořil! Jen s největším sebezapřením ovládám hlasitý smích a také myšlenku na vytahání výra za jeho ouška.

Lovecké vzrušení vystoupalo k vrcholu. Roztřesenou rukou zapínám blesk. Na svítícím displeji Nikona kontroluji stokrát zkontrolovanou expozici. Jakmile se pták přiblížil k mláďatům, tisknu spoušť. Ozvalo se hlasité mlasknutí závěrky, zabzučení motorku a - a nic! Žádný záblesk! Desetkrát prověřený blesk selhal. Výři rodinka si ze zvuku nic nedělá a tak znovu tisknu spoušť. Opět nic. Znovu! A znovu! Stále žádný záblesk! Jsem na pokraji zoufalství - zkouším všechno možné, aby aparát začal s bleskem spolupracovat, ale bezvýsledně. Naprosto rezignovaně rozsvěcuji baterku a svítím do hnízda. Výři vůbec nereagují a dál pokračují ve vydatné snídani. Teprve nyní zjišťuji, že se podává čerstvý ježek, porcovaný přímo na místě. Mít tak videokameru, tak mám naprosto ojedinělé záběry, pro fotografování je však světlo baterky nedostačující. Dobrou půlhodinu se mi tak alespoň dostává jedinečné možnosti sledovat nerušeně průběh rituálu krmení ze vzdálenosti pouhých několika metrů! Ke konci jsem učinil ještě jeden pokus: otevřel jsem závěrku, odhadem zaclonil a blesk odpálil ručně. Myslel jsem, že z toho nic nebude, ale jak se ukázalo později, byl to jediný vydařený snímek té noci. Dospělý výr je však na něm částečně zakryt skálou a obrázek je celkově dost nečitelný.

Ve 22.30 zbyla z ježka jen kůže a tak sova odlétla. V rychlosti přemýšlím co dál. Nechávám drahé vybavení na místě a ujíždím chladnou nocí na kole domů. Jediný, komu mohu v jedenáct večer volat o zapůjčení blesku je pan Ehrenberger ze Svitav (děkuju!). Přesedám do automobilu a během půlhodiny jsem zpátky doma i s potřebnou technikou.

Kolem půlnoci sedím opět v úkrytu. Trochu závidím svým vrstevníkům, které jsem potkal cestou při návratu z hospody. Je čeká teplá peřina a mě tma, zima a tvrdá stolička. Ale „lovecká“ horečka veškeré nepohodlí přebíjí.

Znovu čekám. Mláďata jsou evidentně nažraná a spokojená a rodiče shání kdesi potravu. Mohu jediné doufat, že ještě něco uloví a také přinesou k hnízdu.

V lese je absolutní klid a čas se začíná strašlivě vléci. Lovecká horečka se vytrácí a místo ní mně ovládá naprosto obyčejná zima a únava. Podcenil jsem oblečení - je jen pár stupňů nad nulou - a tak se choulím na stoličce, žvýkám zmrzlý chleba a občas klimbu.

Za strašně dlouhou dobu začíná tma řídnout. Velmi pomalinku svítá a ptáci ladí své hlasy. Je to jako vysvobození. Konečně vidím něco jiného než jen tmu a slyším něco jiného než jen ticho. Také sovičky se probraly a dojírají zbytky od snídane. Pak se přimkly k sobě a opět odpočívají.

Brní mě celé zmrzlé tělo, strašně potřebuju na záchod a tak se vzdávám. Staří se už u hnízda asi stejně neobjeví. Krajně rozmrzelý z neschopné techniky balím saky paky a ranní mlhou šlapu k domovu. Jsem však pevně rozhodnut vrátit se.

Ještě tentýž večer sedím opět v úkrytu, tentokrát dostatečně oblečen, s vypůjčeným bleskem, nasazeným v saních fotoaparátu. Starý pták přilétá téměř na minutu přesně jako předchozí den. Znovu mě jeho přilet trochu vyděsil. Tentokrát se výrovi tolik nelíbím a tak zůstává sedět na skalním bloku, asi půl metru ode mě, dělí nás jen tenké plátno krytu. Začíná souboj nervů. Nesmím se

pohnout, nesmím vydat sebemenší hluk, čím víc se ovládám, tím víc mi buší srdce, až mám pocit, že to musí výr slyšet. Čas přestal existovat. Dostal jsem se snad do transu či co, něco podobného jsem ještě nezažil. Uběhlo snad deset, dvacet nebo třicet minut a výr nic. Také se nehýbe, nevydá ani hlásku. Usnul jsem. Hlavou jsem se udeřil o stativ a to mě probralo. Opatrně se dívám do hnízda a na římsu vedle hnízda. Mladí odpočívají, ale starý pták je pryč. Výr mě převezl. Nemá to cenu. Nechci ptáky nadále vyrušovat a navíc mě už nedůvěřují. Bleskově opouštím lom a šlapu nocí domů.

Celý měsíc jsem se v lomu neukázal. Poté jsem učinil poslední pokus a ještě jeden červnový večer se k výrům přistěhoval. Mláďata mezitím dost vyrostla a rozlezla se z hnízda na okolní skalky. Evidentně se jim dařilo dobře, ačkoliv v potravě dál figurovali hlavně potkani, ježci a holubi. Ta neposednost a pohyblivost mladých se ukázala jako rozhodující pro třetí pokus nafotografovat je spolu s rodiči. Nejvíc se jim líbilo v místě, kde stál před tím můj úkryt a já se tam už téměř nevešel a tak kryt držel spíš silou vůle na uzounké skalní římsě. Navíc jsem se při stavbě nepříjemně popíchal o ježčí bodliny, což mi na náladě nepřidalo.

Konečně se opět setmělo. Tentokrát staří vůbec nepřilétli, jen se několikrát ozvali z okolí. Mladí neustále měnili svá stanoviště a ještě k tomu se zatáhlo a nebylo vidět na špičku nosu. Ve tmě nebylo možné správně zaostřit a tak jsem to o půlnoci definitivně vzdal.

Ze tří nocí samoty mi tak zůstaly jen neopakovatelné zážitky z pozorování tohoto krále noci. Stále však před sebou vidím tu scénu, kdy výr trhá ježka jen čtyři metry ode mě a krmí s ním svá hladová mláďata. Nevím proč, ale od té doby už blesk nezlobí.

Marián Polák

„Rok netopýrů“ ve Svitavách.

Možná, že zvláště těm, kteří příliš netopýry nemají v oblibě, se tento titulek líbit nebude. (Patřit mezi ně budou patrně někteří svitavští občané, kteří bydlí v posledních patrech některých panelových domů na ulici Revoluční, Dimitrovova nebo na sídlišti v Lánech). Je však skutečností, že rok 2001 byl pro ty, kteří výskyt netopýrů monitorují nebo alespoň sledují, rokem zajímavým, zvláštním a zřejmě i významným.

Tento rok „odstartovali“ již staří známí netopýři rezaví, kteří jsou již ve Svitavách „populární“ především tím, že kvůli stížnostem na jejich výskyt v některých panelácích, řeší tuto problematiku správci budov (letos nově BD na Školní ulici) a již několikrát rok i odbor životního prostředí MěÚ, ve spolupráci s dalšími institucemi. Jednoho takového jednání jsem se letos v říjnu zúčastnil. V některých případech šlo pouze o vylekané lidi, kteří netopýra viděli poprvé v životě, a tak se pod vlivem zveličovaných zážitků prostě bojí. Jinde tento druh prostě obtěžuje svým hlukem (pískáním) a tím, že si dovoluje vylétat z větracích podstřešních průduchů právě tehdy, když dotyčný pobývá na balkoně. Někde však je už situace vážnější, a to tam, kde se objevuje zápach nebo do kolonií dokonce přispěchávají hladoví cizopasníci. Výsledkem stížností má být na některých místech ověřovací instalace kovových krátkých trubek, které mají zabraňovat netopýrům v návratu do určitých průduchů. Problém (a snad jistě štěstí pro netopýry rezavé) je to, že průduchy jsou v podstřeší navzájem propojené.

Po kontaktu prof. Gaislera z Brna, se do Svitav rozjela i slovenská studentka brněnské Přírodovědecké fakulty Katarína Janečková, která už dvakrát obhlížela kolonie a místa, kde se netopýři rezaví vyskytují. Věnuje jim totiž svoji odbornou studii! Při její první návštěvě jsem žasl nad jejím echolokátorem, kterým naprosto jednoduše a přesně dokázala určit nejen přítomnost, ale i orientační početnost netopýrů, často pouze skrytých v dutinách nebo přelétajících nad námi (pokud jsem zrovna nepobláznil lokátor svým „cvčkem“ přehazovačky na svém kole). Katka přislíbila, že na podzim přijede a poodkryje zájemcům život netopýrů v našem městě. Z těchto dvou jejích návštěv jsem byl o mnoho poznatků bohatší.

Dnes už známě nejméně 6 lokalit (o několika místech), kde se tento druh nejen rozmnožuje, ale i přezimuje nebo se zde shromažďují nedospělí jedinci – patrně většinou samci. Kromě toho tyto poměrně velké netopýry můžeme dobře rozpoznat při podzimním lovení hmyzu nad hladinami rybníků, kde jich jsou až stovky.

Dalším druhem, který se mi dostal do rukou byl netopýr vousatý, který byl nalezen vyčerpaný na svitavském náměstí. Skončil bohužel stejně tak, jako netopýr vodní, kterého jsem našel na okraji silnice v Lačnově-Sádku u Poličky.

V září jsem byl překvapen, když jsem obdržel netopýra s velkými boltci. Byl to netopýr ušatý a byl nalezen na balkoně v Lánech. Odpočinul si a druhý den už jsem ho na místě, kde byl umístěn nenašel (šlo o okno gymnázia, a tak nepředpokládám, že ho objevil nějaký poberta nebo hladový predátor).

Poslední druh udělal radost nejen mě, ale především východočeským chiropterologům, protože netopýr pestrý, který mi byl doručen z bytu v Lánech, byl vůbec prvním netopýrem tohoto

druhu na území našeho okresu a na jiných místech východních Čech rovněž patří spíše mezi rarity. Dokumentaci vzhledu netopýra (ale i mě) provedl Lubor Urbánek a Marián Polák. Netopýr pobyl nakonec několik týdnů v krabici. Pak odletěl a snad našel už v poměrně pozdní době nějaký úkryt.

Netopýry ve Svitavách stále halí rouška jejich tajemného života, který vřele doporučuji poznávat a obdivovat.

Jiří Mach

Ptactvo mé duši nejbližší.

Chvilí jsem přemýšlel, než jsem vymyslel tento poetický název pro další příspěvek. Všem, kteří mě znají, nemusím dlouho naznačovat, že to „moje nejmilejší“ ptactvo létá nad rybníky Dolní a Horní ve Svitavách. Nejenže jsem schopen zde pobývat až 282 dní v roce, ale už jsem na tom tak špatně, že když zjistím, že daný druh vzácného ptáka (třeba chřástal malý) byl nalezen kdysi v areálu Svitapu (Technolenu), tak přesto, že je to dost blízko rybníkům, tluču hlavu o stůl, proč ho někdo nenašel nebo neviděl o kousek dál, a pokud rybníky nenavštívím 2 dny, tak mě naskakuje vyrážka a ve sklepě mi brečí mé kolo, na kterém provádím většinu kontrol.

Jen pro stejně potřeštěné statistiky : za posledních pět let jsem tu byl 1.117x a pozoroval tady 172 druhů ptáků, kterých je tu celkem registrováno 192. Prostě blázen s dalekohledem, kterého už svitaváci znají.

Ale už k tomu co chci předložit. Pro trochu obširnější úvod už musím být strohý.

Na rybnících jsem letos viděl 143 ptačí druhy, což je nejmíc za dobu, co se tu toulám (už 7 let, ale počet druhů sleduji za posledních 5 let). Z toho bylo 69 druhů vodních nebo mokřadních, ze kterých hnízdil(-a) moták pochop, lyska černá, slípka zelenonohá, chřástal vodní, potápka roháč, potápka černokrká, labuť velká, kachna divoká, polák velký, polák chocholačka, racek chechtavý, moudivláček lužní, strnad rákosní, konipas bílý, rákosník velký, rákosník obecný a rákosník zpěvný. Nově jsem pro oblast rybníků potvrdil 5 druhů (brkoslav severní, jeřáb popelavý, strakapoud prostřední, včelojed lesní a strnad luční).

Druhů, jejichž výskyt mě potěšil je celá řada. Zvlášt bych se ale zmínil o sledování potápky rudokrké, bukače velkého, morčáka prostředního a velkého, poláka malého, dudka chocholatého, jeřába popelavého, rybáka bahenního, chřástala kropenatého, orlovce říčního nebo strakapouda prostředního a v době hnízdění volavky červené, volavky bílé, racka černohlavého a cvrčilky slavíkové.

Počty jednotlivých druhů za poslední 4 roky, ale i určité specifikum právě loňského roku ukazuje následující tabulka :

	1998	1999	2000	2001
Potáplice	0	0	1	0
Potápky	3	3	3	4
Veslonozí	1	1	1	1
Brodiví	4	3	6	6
Vrubozobí	13	14	17	17
Dravci	6	4	5	7
Sokoli	2	1	1	1
Hrabaví	2	1	2	1
Krátkokřídlí	4	4	4	5
Dlouhokřídlí	19	12	15	21
Měkkozobí	2	3	3	3
Srostloprstí	1	1	1	2
Svišťouni	1	1	1	1
Šplhavci	3	5	2	5
Pěvci	65	66	66	70

Zajímavostí je také to, že na Horním rybníku hnízdil moudivláček lužní, který měl velmi „čerstvě“ vyhlížející hliníkový kroužek. Vzpomněl jsem si, že jsem ho už zaregistroval 26. dubna (tedy pokud to nebyla náhoda a tehdy to nebyl jiný pták). Na podzim jsem pak našel 3 jeho tzv. „zábavná“ hnízda na Dolním rybníku. Neobvyklý byl i loňský počet hnízdících potápek roháčů – 5 párů na obou rybnících.

Díky (už tradičně) vysoké jarní hladině se nezastavilo moc bahňáků, ale třeba v dubnu jsem na rybnících zastihl 44 druhů vodních ptáků (4 druhy potápek, 5 druhů racků, 3 druhy rybáků). Nejvíce bylo dlouhokřídlých (14) a vrubozobých (11 druhů).

Loňské poměrně teplé období v první polovině března a koncem dubna, mělo patrně vliv na časný přilet ptáků do našeho kraje a největší „nápor“ ptáků právě v tomto období. U 27 druhů (!!!) jsem v roce 2001 zaznamenal nejčasnější přilet minimálně za posledních 7 let ! Naopak nejpozdější podzimní (až zimní) výskyty jsem registroval u 8 druhů.

Zaznamenal jsem i „rekordy“ v počtu pozorovaných jedinců určitého druhu (např. maximum morčáků prostředních /4/, kulíků říčních /6/, čírek modrých /13/, lžičáků pestrých /11/, lysek černých /83/, potápek malých /7/, kopřivek obecných /5/, moudivláčeků lužních /23/, kormoránů velkých /27/, racků malých /65/ nebo mlynaříků dlouhooocasých /20/).

No čísel už asi bylo dost, ale ani slova nemohou dobře vyjádřit všechny pocity, které u rybníků lze zažít. Snad se nám poštěstí i letos. Chce to jen mít trochu štěstí, které je však třeba podpořit častým pobytom na lokalitě a taky se snažit udělat něco proti snahám lidí, kteří svým přístupem výskyt ptáků zrovna nepodporují. Možná, že kdyby zde trávili tolik času co já a byli vnímavější, nesobečtější, vzdělanější a hlavně vychovanější v jiném duchu, tak by měli jiné myšlenky, než jenom na to, jak si „namastit kapsu“ nebo jestli se do letícího ptáka trefí nebo ne. Vypadá to ale, že takovým už nepomůže ani svěcená voda.

Pěkný ornitologický rok na všech místech, kde jen ptáci jsou přeje

Jiří Mach.

Na cestách.

Ornitologické střípky z Finska.

Od začátku ledna do konce května roku 2001 jsem pobýval na studiích v jižním Finsku, přesněji ve stotisícovém městě Lahti. Pochopitelně jsem se v rámci možností věnoval pozorování místní avifauny. Na vlastní kůži jsem se také mohl přesvědčit jak je život ve Skandinávii závislý na počasí a také zažít příchod jara po dlouhé mrazivé tmavé zimě.

Podle dostupných údajů hnízdí ve Finsku asi 50.000.000 párů ptáků, z nichž 80 – 90 % odlétá na zimu na jih. 240 druhů zde hnízdí, 330 je ve Finsku pozorováno pravidelně, celkově bylo pozorováno 420 druhů. K významným hnízdičům patří 12 – 20 párů husy běločelé, 0 – 2 páry orla volavého a 500 – 1000 párů jeřába popelavého. Nejhojnějšími druhy jsou budníček větší, pěnkava obecná, červenka obecná, drozd zpěvný, drozd cvrčala, linduška lesní, konipas bílý a pěnice slavíková. Národním ptákem všech Finů je labuť zpěvná, která se stala symbolem záchrany živočišného druhu – těsně po druhé světové válce zde hnízdilo pouze 30 – 40 párů a dnes lze pozorovat hnízdící páry takřka po celé zemi.

Ornitologie a amatérské pozorování ptactva je ve Finsku široce oblíbenou lidovou zábavou, země je posetá pozorovacími věžemi, funguje zde 29 spolků s celkem 7300 členy, ovšem téměř každý Fin má alespoň základní znalosti ptactva a téměř každý vyrazil alespoň jednou v životě sledovat tzv. Arktiku – jarní a podzimní mohutný průtah vodního ptactva mezi zimovišti v Evropě a hnízdišti na severu Ruska. V květnu dokonce vozí specializované cestovní kanceláře stovky Finů do Estonska, kde je Arktika ještě výraznější. Jeden z mojih finských kamarádů – počítačový fanatik – pozoroval během takové dvoudenní návštěvy Estonska více ptačích druhů než já ve Finsku za celých pět měsíců!

Já jsem se pochopitelně nejvíce zaměřil na ptactvo v okolí mého přechodného bydliště v Lahti. Katastr města zabírá celkem 154 km² a během hnízdního mapování v letech 1998 – 1999 zde bylo zjištěno celkem 150 druhů, z toho u 125 druhů bylo hnízdění prokázáno nebo pravděpodobné.

Krajina je zde velmi podobná jako na Českomoravské vrchovině : pahorkatina se smrkovými a borovými lesy, poli, mokřady, loukami a vodními plochami – v okolí Lahti v podobě řady jezer - včetně zátoky jednoho z těch největších - Vesijärvi. Podstatnou část území zabírá městská zástavba, doplněná velkým množstvím víkendových chat na březích jezer.

Finská příroda je v zimě pro ptactvo velmi nepřívětivá – vládnou kruté mrazy (i zde na jihu klesaly po ránu teploty pod – 35 °C, na severu klesaly až pod – 50 °C!), země je pokryta vrstvou sněhu, jezera a dokonce velká část Baltského moře jsou zamrzlé.

Během zimních měsíců se zde zdržovalo jen několik nejodolnějších a nejprizpůsobivějších ptačích druhů. Dlouhé týdny jsem pozoroval pouze straky, vrány šedivky, kavky, čечetky zimní, čížky,

vrabce, sýkory, několik přezimujících kachen a jednoho hohola. Později přibyli i brkoslavi a křivky velké. V lesích jsem našel tetřeví stopy a jednoho ptáka posléze i zahlédl.

Zatímco ve střední Evropě již začínají hnízdit první ptačí navrátilci, ve Finsku vládne ještě koncem března pravá zima. Tání sněhu a ledu pak přichází velmi překotně teprve v druhé půlce dubna, na severu v Laponsku až o měsíc později. Teprve s touto událostí se vracejí ptáci z jihu. Pro příklad uvádím několik svých prvních pozorování: 6.4. – špaček, skřivan; 7.4. – červenka; 9.4. – morčák velký, hohol severní, konipas bílý, sluka, drozd kvíčala, lyska; 10.4. – chocholačka, kulík říční; 21.4. – roháč, hvízdák, orlovec, jeřáb, čejka; 23.4. – drozd cvrčala, kos černý; 24.4. – rybák obecný; 29.4. – bukač, chřástal vodní; 30.4. – hřivnáč, budníček větší, morčák prostřední; 3.5. – lejsek černohlavý; 9.5. – rákosník proužkovaný, konipas luční „thunbergi“; 11.5. – jiříčka obecná; 12.5. – pěnice pokřovní; 13.5. – kukačka, budníček menší... Tak tedy vypadal přelet ptáků na jih Finska v roce 2001.

Přes značně omezené finance jsem podnikl i několik cest do jiných lokalit. Nejuvdálenější vedla na velikonoce za polární kruh do národního parku Pallas – Ounastunturi, který jsem za necelý týden přešel od severu na jih na běžkách. V typické arktické krajině žijí oba druhy bělokurů, jejichž stopy se daly v hlubokém sněhu snadno nalézt. Na krmítko u jednoho ze srubů přilétaly sýkory laponské, dokonce prý bez problémů zobou přímo z ruky. Jediným ptákem, kterého zde lze v zimě trochu častěji spatřit je pouze sojka zlověstná, ovšem pro středoevropana je to setkání nanejvýš exotické.

Skvělým zážitkem byl autobusový zájezd s ptakopozorovateli z Heinoli na jezera a mokřiny jižně od Lahti.

Marián Polák

„Hurá“ za ptáky do Maďarska.

Za ptáky do této země jsem se vydal za poslední roky už potřetí, a nejen to dokumentuje fakt, že zdejší pobyt na řadě vyhlášených míst, vás jistě obohatí nakonec nejen o zajímavé i ojedinělé zážitky „na celý život“.

Vymezený prostor v tomto čísle KonSterny mi nedává příležitost popsat obsáhleji i zábavnější formou náš celý pobyt a řadu situací, které jsem 2. - 6. července 2001 spolu s Milanem Janouškem, Filipem Jetmarem a Luborem Urbánkem prožil. Jak se říká „to chce prožít“. Navíc o některých prožitcích a postřezích lze hovořit jen v určitém okruhu příznivců.

Naším cílem byly 2 významné národní parky - Hortobágy a Kiskunság. O těchto místech ví asi každý ornitolog v Evropě. O jedinečnosti a významu těchto území bych musel napsat asi několik stránek. Stručně a laicky řečeno, v určitých ročních obdobích tu uvidíte často až neskutečně velká množství ptáků při jejich shromažďování nebo tahu a pochopitelně se sem jezdí také za teplomilnějšími druhy, kterých je tu víc a jsou tu rovněž početnější než v našich končinách. Taky si sem jedete (jak někteří starší a zkušenější ornitologové neradi slyší) „připsat“ nové druhy, kterých si nakonec každý z nás připsal 8 - 11 !

Výprava začala být ornitologicky zajímavější až při našem příjezdu do území NP Hortobágy. Jako nejlepší lokalitu potvrzujeme rybníky kousek od vesničky Hortobágy, kde „připisujeme“ kolihu malou, volavku vlasatou, jeřába popelavého, ale hlavně stovky kormoránů malých. V okolní pustě pak „lovíme“ další nové druhy : lindušku úhorní, chocholouše obecného, ibise hnědého, ale hlavně poštolku rudonohou a tuhyka menšího.

Při přejezdu do NP Kiskunság už se můžeme těšit hlavně na druhy vyprahlé pusty. Překvapuje nás tu však pozorování sýčka obecného, kterého Milan zahlédl z jedoucího auta. Kromě Lubora se všichni rozplýváme nad úžasnými mandelíky hajními. Lubor zas „připisuje“ pro nás dávno objevenou pisilu čáponohou na jedné louži při silnici. Všichni jsme ale „vyvalení“ z dytíka úhorního a je jen škoda, že dropi velcí byli od nás poměrně daleko.

Pro ty, kteří už teď „slintají“, připomenu, že jsme ještě viděli třeba vlhy pestré, kolihy velké, kolpíky bílé, kvakoše noční, volavky červené, volavky stříbřité, volavky bílé, tenkozobce opačné, slavíka modráčka, sykořice vousaté, racky bělohlavé nebo ústřičníky velké.

Nutno na závěr ocenit ochotu Milana i Filipa řídit vozidlo s pocitem, že za nimi sedí jeden neřidič a druhý, který (jak sám říká) umí řídit jen tank. Na druhou stranu zas ale oba dva „nemotoristé“ přinášeli některé rady a zkušenosti z jejich předchozích pobytů v navštívených místech a díky nejmenovanému členovi naší posádky jsme noci přebývali na místech, kde šlo relativně velmi bezpečně a bez odhánění komárů i dalších neinvitovaných pozorovatelů „odložit“ své odpadní produkty metabolismu vstupních látek trávicího traktu.

Tak hoši : zase někdy „hurá“ na ptáky do cizích (ale i našich) krajů !

Jiří Mach

Zoologická pozorování.

Obojživelníci (*Amphibia*):

Skokan hnědý (*Rana temporaria*):

- 11.03.01 – hlasy ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 31.03.01 – hlasy ex., Luční r., Jedlová (Jiří Mach)
- 05.04.01 – vejce a ex. „Vodárna“, Svitavy (Jiří Mach)
- 14.04.01 – vejce, tůňky u r. Polní a Kmotr, Jedlová (Jiří Mach)

Skokan zelený (*Rana esculenta*):

- 03.05.01 – hlasy ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 20.05.01 – ex. na několika místech, r. u Jedlové (Jakub Mach, Jiří Mach)
- 12.06.01 – ex., Nový r., Budislav (Jiří Mach)

Skokan krátkonohý (*Rana lessonae*):

- 20.05.01 – ex., r. Luční, Jedlová (Jakub Mach, Jiří Mach)

Ropucha obecná (*Bufo bufo*):

- 05.04.01 – putování ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
- 14.04.01 – vejce i ex., nádrže u r. Kmotr a Polní, Jedlová (Jakub Mach, Jiří Mach)
- 30.04.01 – vejce i ex., min v 10 vodních plochách, Jedlová (Jiří Mach)
- 20.05.01 – hlasy, Pavlišův r., Sádek u Poličky (Jiří Mach)

Ropucha zelená (*Bufo viridis*):

- celý červenec 2001 – pulci, pískovna u Svitav (Jiří Mach)

Ptáci (*Aves*):

Upozornění : Řada významnějších pozorování bude publikována v publikacích České společnosti ornitologické (Zprávy ČSO a sborník VČP ČSO Panurus). Odpůrci dvojího publikování odpustí, ale KonSternu stále ještě považujeme za místní hlavní zdroj informací o přírodě, které se jinak k našim jinak neorganizovaným čtenářům nedostanou.

Potápka rudokrká (*Podiceps griseogenus*):

- 09.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 19.04.01 – 1 ex., r. Hvězda, Opatov (Janoušek)

Kormorán velký (*Phalacrocorax carbo*):

- 16.03.01 – 27 ex., Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Bukač velký (*Botaurus stellaris*):

- 02.02.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 04.02.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Janoušek, Jiří Mach)
- 09.02.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 29. a 30.10.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 01. a 04.11 01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 17.11 01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
- 25. a 26.11 01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Volavka bílá (*Egretta alba*):

- 31.03.01 – 2 ex., r. Kmotr, Jedlová
(Kolářová, Lešinger a Jiří Mach)
15.05.01 – 2 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
04.11.01 – 10 ex., r. hvězda, Opatov (Janoušek)
15.11.01 – 16 ex., r. Hvězda, Opatov
(Beran, Janoušek, Polák)
16.11.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
17. a 18.11.01 – 17 ex., r. Hvězda, Opatov
(Beran, Janoušek, Jetmar)

Volavka červená (*Ardea purpurea*):

- 15.05.01 – 2 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Čáp černý (*Ciconia nigra*):

- 31.03.01 – 1 ad., r. Kmotr, Jedlová
(Kolářová, Lešinger a Jiří Mach)
03.04.01 – 1 ex., Jedlovské rybníky (Jakub Mach)

Husa velká (*Anser anser*):

- 02.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Čírka modrá (*Anas querquedula*):

- 18.03.01 – 8 M + 5 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
24.05.01 – 2 M + 1 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
30.05.01 – 1 M, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
02.06.01 – 1 pár, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
20.11.01 – 2 F, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Čírka obecná (*Anas crecca*):

- 01.04.01 – 3 M + 4 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
29.04.01 – 1 pár, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
09.10.01 – 1 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Kopřivka obecná (*Anas strepera*):

- 06.04.01 – 3 M + 2 F, Dolní r., Svitavy
20.05.01 – 1 pár, Pachovský r., Jedlová
(Jakub Mach, Jiří Mach)
25.05.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Lžičák pestrý (*Anas clypeata*):

- 27.04.01 – 7 M + 4 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
24.05.01 – 1 pár, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
30.05.01 – 3 M, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
10. a 13.07.01 – 3 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
05.08.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
02.09.01 – 11 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
27.09.01 – 8 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
01. - 6.10.01 – 5 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
11.10.01 – 2 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Zrzohlávka rudozobá (*Netta rufina*):

- 17.03.01 – 2 M + 2 F, r. Hvězda, Opatov
(Janoušek, Jetmar)
18. – 31. 03.01 – 1 F, Horní r., Svitavy
(Janoušek, Jiří Mach)

Hvízdák eurasijský (*Anas penelope*):

- 13.03.01 – 11 M + 3 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
15.03.01 – 3 M + 2 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
02. - 6.10.01 – 2 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
07.10.01 – 1 M + 10 F, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Ostralka štíhlá (*Anas acuta*):

- 25.03.01 – 1 pár, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
18.11.01 – 1 M, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Polák malý (*Aythya nyroca*):

- 17.03.01 – 1 M, Nový r., Opatov
(Beran, Janoušek, Jetmar, Lešinger)
18.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Hohol severní (*Bucephala clangula*):

- 25.10.01 – 4 F, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Morčák velký (*Mergus merganser*):

- 11.03.01 – 1 M + 2 F, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Morčák prostřední (*Mergus serrator*):

- 15.04.01 – 1 M + 2F, Horní r., Svitavy
16.04.01 – 1 M, Horní r., Svitavy (Janoušek, Jiří Mach)
17. a 18.04.01 – 1 M, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)
23.04.01 – 1 M + 2 F, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)
24.04.01 – 1 M + 3 F, Horní r., Svitavy (Jiří Mach)
01.05.01 – 8 M, r. Hvězda, Opatov (Janoušek, Jetmar)

Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*):

- 19.05.01 – 1 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)

Včelojed lesní (*Pernis apivorus*):

- 02.09.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Moták lužní (*Circus pygargus*):

- 05.05.01 – 1 M, Nový r., Opatov (Janoušek)

Orlovec říční (*Pandion haliaetus*):

- 28.03.01 – 1 ex., Baldovský r.,
Jedlová u Poličky (Jakub Mach)
31.03.01 – 1 ex., r. Kmotr, Jedlová
(Kolářová, Lešinger a Jiří Mach)

06.04.01 – 1 ex., Dolní a Horní r., Svitavy (Jiří Mach)
20. a 22.04.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*):

30.07.01 – 1 ex., pole u Svitav (Jiří Mach)
23.09.01 – 1 ad., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)

Výr velký (*Bubo bubo*):

09.03.01 – hlas 1 M, u Janůvek
(Janoušek, Lešinger, Jiří Mach)
16.03.01 – hlas 1 M, Borovský les, Borová
(Jakub Mach, Jiří Mach)

Kalous ušatý (*Otio otus*):

09.03.01 – 1 M, Svitavy - Lačnov
(Janoušek, Lešinger, Jiří Mach)
10.03.01 – hlasy 3 M + 1 F, mezi Vendolím a
Hradcem n. Svitavou (Jiří Mach)
16.03.01 – hlas 1 M, Borovský les, Borová
(Jakub Mach, Jiří Mach)
16.03.01 – hlas 1 M, Baldský les, mezi obcemi Pomezí a
Baldou (Jakub Mach, Jiří Mach)

Sýc rousný (*Aegolius funereus*):

03.03.01 – hlas 1 M, vrch Sněžník, Javornický hřeben
(Janoušek, Jetmar, Jiří Mach)
09.03.01 – hlas 1 M, Rudenské lesy u Moravské Chrastové
(Janoušek, Lešinger, Jiří Mach)
16.03.01 – hlas 1 M, Radiměřský les, mezi Pomezí,
Květnou a Radiměří (Jakub Mach, Jiří Mach)
16.03.01 – hlas 1 M, Baldský les, mezi Pomezí a Baldou
(Jakub Mach, Jiří Mach)

Puštík obecný (*Strix aluco*):

09.03.01 – hlas 1 M, lesy u Pohledů
(Janoušek, Lešinger, Jiří Mach)
16.03.01 – hlas 1 M, Borovský les, Borová
(Jakub Mach, Jiří Mach)

Sova pálená (*Tyto alba*):

11.11.01 – 1 ex. (s německým kroužkem) od oleje
je transportována z Benátek u Litomyšle do
záchr. stanice ve Vendolí (Janoušek, Lešinger),
později uhynula

Dudek chocholatý (*Upupa epops*):

26.04.01 – 1 ad., Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*):

02.05.01 – 1 ex., Jedlovské rybníky (S.Vránová)

Strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*):

24.06.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Jeřáb popelavý (*Grus grus*):

11.03.01 – přelet 12 ex. Nad Dolním r., Svitavy (Jiří Mach)

Chřástal vodní (*Rallus aquaticus*):

19.05.01 – 2 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
19.05.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
08.06.01 – hlas 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
10.06.01 – hlasy min. 3 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
24.06.01 – hlas 1 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
29.10.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Chřástal polní (*Crex crex*):

12.07.01 – hlasy 3 M v loukách, Koclířov (Jiří Mach)
15.07.01 – hlasy 2 M v loukách, Koclířov
(Janoušek, Jiří Mach)

Chřástal kropenatý (*Porzana porzana*):

21.10.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Vodouš bahenní (*Tringa glareola*):

26.04.01 – 4 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
30.04.01 – 3 ex., Luční r., Jedlová (Jiří Mach)
20.05.01 – 2 ex., Polní r., Jedlová
(Jakub Mach, Jiří Mach)
20.05.01 – 1 ex., Pachovský r., Jedlová
(Jakub Mach, Jiří Mach)
20.05.01 – 1 ex., odkal. nádrž Masokombinátu Polička,
Sádek (Jiří Mach)
22.05.01 – 20 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)
25.05.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*):

31.03.01 – 3 ex., r. Kmotřík, Jedlová
(Kolářová, Lešinger, Jiří Mach)
05.04.01 – 2 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
16.04.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
16.06.01 – 1 ex., odkal. nádrž Masokombinátu Polička,
Sádek (Jiří Mach)
24.06.01 – 1 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
12.07.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Vodouš rudonohý (*Tringa totanus*):

28.03.01 – 5 ex., r. Luční, Jedlová (Jakub Mach)
31.03.01 – 4 ex., r. Luční, Jedlová
(Kolářová, Lešinger, Jiří Mach)
29.04.01 – 1 ex., Luční r., Jedlová (Jakub Mach)
13.07.01 – 2 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
04.08.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Vodouš tmavý (*Tringa erythropus*):

27. a 28.04.01 – 1 M v s.š., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
05.05.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)

Vodouš šedý (*Tringa nebularia*):

12.05.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
20.05.01 – 1 ex., Polní r., Jedlová
(Jakub Mach, Jiří Mach)

Kulík písečný (*Charadrius hiaticula*):

15.03.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)
31.03.01 – 1 ad., Baldovský r., Jedlová
(Kolářová, Lešinger, Jiří Mach)
01.04.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)
20.05.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)

Kulík říční (*Charadrius dubius*):

10.03.01 – 2 ex., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)
10.03.01 – 1 ex., r. Vidlák, Opatov (Janoušek, Jetmar)
31.03.01 – 12 ex., r. Kmotřík a Baldovský, Jedlová
(Kolářová, Lešinger, Jiří Mach)
20.05.01 – 2 ex., r. U vodárny, Stašov
(Jakub Mach, Jiří Mach)
20.05.01 – 1 ex., Polní r., Jedlová (Jakub Mach, Jiří Mach)

Kulík zlatý (*Pluvialis apricalia*):

28.03.01 – ca 150 ex., letiště, Polička (Urbánek)

Jespák bojovný (*Philomachus pugnax*):

10.03.01 – 3 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)
19.03.01 – 2 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)
02.04.01 – 2 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
04.05.01 – 5 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Jespák obecný (*Calidris alpina*):

11. a 15.10.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Jespák šedý (*Calidris temminckii*):

20.05.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek)

Slučka malá (*Lymnocyptes minimus*):

24.03.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Beran, Janoušek)
14.04.01 – 1 ex., Luční a Lesní r., Jedlová (Jiří Mach)
30.04.01 – 1 ex., Luční a Lesní r., Jedlová (Jiří Mach)

Bekasina otavní (*Gallinago gallinago*):

29.11.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Racek stříbřitý (*Larus argentus*):

20.03.01 – 1 ad., Dolní a Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Racek žlutonohý (*Larus fuscus*):

17.03.01 – 2 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
17.03.01 – 1 ad., r. Hvězda, Opatov (Janoušek, Jetmar)
25.03.01 – 1 ad., sedí na Dolním r., Svitavy (Jiří Mach)
26.03.01 – 3 ad., sedí na Dolním r., Svitavy (Janoušek)
01.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Racek bělohlavý (*Larus cachinans*):

26.10.01 – 1 juv., Horní r., Svitavy (Jiří Mach)

Racek černohlavý (*Larus melanocephalus*):

01.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
02.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
03.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Janoušek, Jetmar, Jiří Mach)
04.04.01 – 3 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
15. a 16.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
27.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Racek malý (*Larus minutus*):

20.04.01 – 15 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
22.04.01 – 28 ex., (25 ad.), Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
24.04.01 – 10 ad. + 1 imm., r. Vidlák, Opatov (Janoušek)
25.04.01 – 65 ex., Dolní a Horní r., Svitavy (Jiří Mach)
29.04.01 – 35 ex. (31 ad.), Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
04.05.01 – 10 ex., Dolní r., Svitavy
(Janoušek, Lešinger, Jiří Mach)
13.05.01 – 2 imm., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
03.06.01 – 1 ex., r. Hvězda, Opatov (Janoušek)
25. a 26.10.01 – 1 imm., Horní r., Svitavy (Jiří Mach)
27.10.01 – 1 imm., r. Hvězda, Opatov (Janoušek, Jetmar)
15.11.01 – 1 ad. + 1 imm., r. Hvězda, Opatov
(Janoušek, Polák)

Rybák obecný (*Sterna hirundo*):

20.04.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Rybák černý (*Chlidonias niger*):

20.04.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy
01.05.01 – 34 ex., Dolní r., Svitavy (Janoušek)
24.05.01 – 38 ex., Dolní r. Svitavy (Jiří Mach, Pěnička)
07.06.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy
23.09.01 – 9 ex., r. Hvězda, Opatov (Janoušek, Jetmar)

Rybák bahenní (*Chlidonias hybridus*):

28.04.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
04.05.01 – 4 ad., Dolní r., Svitavy
(Janoušek, Lešinger, Jiří Mach)
24.05.01 – 1 ad., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach, Pěnička)

Konipas luční (*Motacilla flava*):

- 31.03.01 – 2 ex. (ssp. „flava“), r. Baldovský a Kmotřík,
Jedlová (Kolářová, Lešinger, Jiří Mach)
20.04.01 – 1 ex. (ssp. „flava“), Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
23.04.01 – 1 M (ssp. „feldegg“), Horní r., Svitavy
(Jiří Mach)

Linduška horská (*Anthus spinoletta*):

- 01.04.01 – 1 ex., Nový r., Opatov (Janoušek, Jetmar)
03.04.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
05.04.01 – 1 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
22.04.01 – 1 ex., Svitavy-Český Lačnov (Janoušek)

Skřivan lesní (*Lullula arborea*) :

- 30.09.01 – 7 ex., pole na Sv. Kateřině, Borová (Jiří Mach)

Brkoslav severní (*Bombycilla garrulus*):

- 07.01.01 – 14 ex., zahrádky u Dolního r. , Svitavy (Jiří Mach)
13.01.01 – 30 ex., Svitavy-Moravský Lačnov (Janoušek)
28.01.01 – 25 ex., Svitavy-Moravský Lačnov (Janoušek)
15.02.01 – 7 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
25.02.01 – 12 ex., Svitavy-Moravský Lačnov (Janoušek)
25.03.01 – ca 70 ex., Pražská ul., Svitavy (Přikrylová)
25.03.01 – min. 30 ex., Riegrova ul., Svitavy (Lešinger)
14.04.01 – 50 ex., Svitavy-Moravský Lačnov (Janoušek)

Rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*):

- 02.01.01 - 1 ex., intravilán města Svitavy (Jiří Mach)
28.01.01 – 1 ex., u svitavských rybníků (Pěnička)

Cvrčilka slavíková (*Locustella luscinioides*):

26. – 29.04.01 – zpěv 1 M, Dolní r., Svitavy
(Janoušek, Jiří Mach)

Cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*):

- 26.06.01 – hlas 1 M, Hamry u Svojanova (Jiří Mach)
26.06.01 – hlas 1 M, Svojanov (Jiří Mach)
18.07.01 – 1 M, Stašov (Jiří Mach)

Rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*):

- 02.06.01 – 1 M, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
24.06.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
30.06.01 – 1 M, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

Strnad luční (*Miliaria calandra*):

- 27.02.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
19.05.01 – 1 ex., Lánský r., Svitavy (Jiří Mach)
16.06.01 – zpěv 1M, r. Lesní, Jedlová (Lešinger, Jiří Mach)
16.06.01 – zpěv 1M, r. Luční, Jedlová (Lešinger, Jiří Mach)

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*):

- 18.05.01 – 1 M, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
19.07.01 – hlas 1 M, Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)
13.08.01 – 1 F, Borová – Sv. Kateřina (Jiří Mach)

Savci (*Mammalia*):

Netopýr rezavý (*Nyctalus noctula*):

- 10.03.01 – Dimitrovově ul. 29, Svitavy (Jiří Mach)
03.04.01 – Dimitrovova 29, Svitavy (Jiří Mach)
01.05.01 – Dimitrovova 29, Svitavy (Jiří Mach)
22.08.01 – min. 86 ex., Dimitrovova 29, Svitavy (Jiří Mach)
24.09.01 – desítky ex. nad hladinou Dolního r.,
Svitavy (Jiří Mach)
09.10.01 – pravděpodobný výskyt ex., Větrná ul.,
Svitavy-Lány (Jiří Mach)
12.10.01 – Dimitrovova 25, Svitavy (Jiří Mach)
29.10.01 – Dimitrovova 21 a 29, Svitavy
(Janečková, Jiří Mach)
29.10.01 – B.Martinů 11, Svitavy (Janečková, Jiří Mach)
31.10.01 – desítky ex. nad Dolním a Horním r.,
Svitavy (Jiří Mach)

Netopýr vousatý (*Myotis mystacinus*):

- 04.05.01 – nalezen 1 ex. na nám. Míru (později uhynul),
Svitavy (Jiří Mach, Urbánek)

Netopýr vodní (*Myotis daubentoni*):

- 20.05.01 – uhynulý M, Sádek-Lačnov (Jiří Mach, Urbánek)

Netopýr ušatý (*Plecotus auritus*):

- 10.09.01 – 1 ex. na balkoně, Svitavy-Lány (Jiří Mach)

Netopýr pestrý (*Vespertilio murinus*):

- 19.11.01 – 1M v bytě na Větrné ul., (vypuštěn 7.12.)
Svitavy-Lány (Jiří Mach, Polák, Urbánek)

Rejsec černý (*Neomys fodiens*):

- 15.11.01 – nalezen 1 uhynulý ex., řeka Svitava,
Svitavy (Jiří Mach)

Liška obecná (*Vulpes vulpes*):

- 08.10.01 – 1 ex., Dolní r., Svitavy (Jiří Mach)

